

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Wien V., Margaretenplatz 7.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Žinkovský Josip, Wien
V., Margaretenplatz 7.

List

za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.

Stane četrletno: K 200.—

Za Jugoslavijo

celoletno: 24 Din.

polletno: 12 „

četrletno: 6 „

Leto II.

Dunaj, 14. junija 1922.

Št. 24.

Naročnikom in čitateljem!

Prisiljeni smo, vsled vedno naraščajoče draginje, rastočih tiskovnih stroškov in zvišanja mezd tiskovnemu osebju, zvišati naročnino za naš list za tretje četrletje (julij, avgust in september) kot sledi:

Za Avstrijo na . . . 400 kron,
za Jugoslavijo na . . . 10 dinarjev.

Posamezna številka bo stala 50 kron.

Tudi cene inseratom so se morale zvišati s 1. junijem na 20 kron za en milimeter širine in 8 cm dolžine

Vsi listi preživljajo težko krizo. Tako je v Nemčiji prenehalo izhajati radi previsokih cen tiskovnega materiala 177 dnevnikov, v Avstriji sami se je ustanovilo že 470 listov.

Da bi šel tudi naš list isto pot, cenjeni naročniki in čitatelji, tega gotovo nikdar ne boste pripustili. On je vam potreben kot vsakdanji kruh, ker vas poučuje, vam prinaša novice in tolmači vaše želje in zahteve. Zato pa redno plačujte naročnino in pridobivajte nove naročnike!
Upravništvo.

Redni letni občni zbor „Pol. in gosp. društva za Slovence na Koroškem“

se je vršil v četrtek dne 1. junija t. l. v društvenih prostorih v Celovcu ob dobri udeležbi. Občni zbor je otvoril predsednik, deželni poslanec g. Kraiger, ob 10. uri dop., pozdravil navzoče člane, prečital pozdrav Čsl. narodnega výbora na Dunaju in oddal besedo društvenemu tajniku.

Ker se bodo gotovo tudi drugi nenavzoči člani zanimali za delovanje naše politične organizacije v preteklem poslovnem letu in načrte za bodočnost, podajamo

tajnikovo poročilo

obširneje. Glasi se:

• Cenjeni zborovalci!

Poverjena mi je naloga, da vam poročam na današnjem občnem zboru o delovanju pol. in gosp. društva za Slovence na Koroškem v preteklem poslovnem letu. Iz tega poročila boste spoznali naloge našega društva in naš položaj. Slišali boste tudi kaj je društvo od zadnjega občnega zbora do danes ukrenilo, kako je zastopalo koristi svojih članov in kakšen delavni program si je stavilo za bližnjo bodočnost. Na vas, cenjeni zborovalci, je ležeče, da program in delo društvenega odbora odobrite ali pa daste društvenemu odboru, ki ga boste danes izvolili, nova navodila in mu začrtate druge smeri.

Nesrečni plebiscit nas je postavil iz kraljestva sanjavosti in upov, ki smo jih gojili v boljše bodočnost, na tla krute realnosti, kjer smo se našli zapuščeni od prijateljev in preganjani od neprijateljev. Stoječi v tem svojem obupu na pogorišču svojih nad, smo si stavili nalogo, zbrati ponižano in razžaljeno slovensko ljudstvo ter v okvirju te organizacije preskrbeti preganjanjem in brezpravnim v prvi vrsti varstvo in zaščito. V ta namen bila je potrebna in nam najbližja

obnova pol. in gosp. društva za Slovence na Koroškem.

Dne 7. marca lanskega leta se je zbralo skromno število društvenih članov, ki so na tedanjem občnem zboru, vršečem se popolnoma neopazno v Celovcu, obudili pol. in gosp. društvo, tega starega zagovornika koroških Slovencev, k novemu življenju. Že tedaj nam je bilo jasno, da je treba revidirati naš politični program in spraviti društveno delovanje v sklad s položajem, v katerega nas je vrgel ponesrečeni plebiscit. V svesti si, da smo vsled novonastale državne meje navezani zgolj na svoje lastne moči in na svojo lastno organizacijo, smo šli na delo in začeli zbirati v okvirju našega društva vse narodno misleče Slovence. To je bila

naša prva naloga,

potrebna tembolj, ker ravno oni značajni Slovenci, ki so glasovali ob plebiscitu za Jugoslavijo, niso našli usmiljenja in varstva, marveč so bili izostavljeni vsakojakemu maščevanju in ogrožanju po heimatdienstovih biričih. Ko je divjanje teh ljudi z zavratnim revolvarskim napadom na č. g. dekana Limpl-a doseglo svoj vrhunec, se je podala posebna deputacija našega društva na Dunaj ter zaprosila pri tedanjem državnem kanclerju Mayerju pomoči in zaščite. V Celovcu pa je društvo otvorilo svojo lastno pisarno, z nastavitvijo stalnega tajnika, ter z imenovanjem okrožnih poverjenikov in zaupnikov pa je bilo mogoče polagoma raztegniti društveno delovanje na celo slovensko ozemlje na Koroškem, ter tako poskrbeti stalne stike med društvenimi člani in društvenim odborom. Od uspostavitve naše organizacije bili so odvisni vsi nadaljni uspehi, zlasti za časa volitev.

Ako smo koroški Slovenci po plebiscitu prevzeli dolžnosti do države in smo tudi voljni te državljanske dolžnosti lojalno izpolnjevati, smem in moramo zahtevati, da bo tudi država napram nam izpolnjevala svoje dolžnosti in nam pripoznala pravice, ki jih imamo kot

narodnostna manjšina

v smislu st.-germanske mirovne pogodbe, katero izpolnjevati so se zavezali zastopniki države s svojimi podpisi. Tem pravicam, za kojih izvršitev nam jamči Zveza narodov, se mi koroški Slovenci nikdar in nikoli ne bomo odrekli, marveč bodo nam služile te garancije vedno kot podlaga na katerih bo slonel program našega društva. Svetovna vojna je razbila imperializem, nadvlado močnejših nad slabšimi; zato so zmagovite države tudi v mirovni pogodbi zagotovile manjšinam svobodni nacionalni in kulturni razvoj.

Sicer pa z obljubami tudi niso štedile niti koroške oblasti.

Koroški deželni zbor je podal v svoji seji v Št. Vidu dne 28. sept. 1920

svečano zagotovilo,

„da hoče varovati narodno in jezikovno posebnost slovenskih deželanov in skrbeti za njih duševni in gospodarski procvit ravno v isti meri kakor za nemške prebivalce dežele.“

In koroška deželna vlada je po plebiscitu v razglasu na prebivalstvo plebiscitnega ozemlja med drugimi podala sledečo izjavo: „Obljubljamo vam, da hočemo v dobrem spominu na slovesno proklamacijo prov. deželnega zbora na Koroškem z dne 28. sept. 1920 in na obljube, katere je dala danes (18. nov 1920)

deželna vlada za Koroško po svojem zastopniku v plebiscitni komisiji

v smislu določb st.-germanske mirovne pogodbe

odstraniti iz dežele v bodoče vsaki narodni prepri in vsako sovražstvo.“

Kako je koroška deželna vlada držala dano besedo in kako odstranjevala narodne prepire in sovražstvo iz dežele, o tem je imelo društvo žalibog večkrat priliko se prepričati in tudi cenjenim zborovalcem gotovo niso ostali nepoznani mnogoteri slučaji kršitve mirovne pogodbe in neizpolnjenih obljub koroških oblasti. Toda, tudi to nas ne bo užugalo in napravilo malodušne, da bi odnehali od začrtane poti. Naša organizacija stoji na povsem zakonitem stališču in se poteguje za zakonito nam priznane pravice, kakor se pri tem tudi poslužuje zakonitih sredstev.

Stega vidika hočemo presoditi naše

društveno delovanje,

ki v smislu člena 66. odst. 5. mirovne pogodbe nobenemu koroškemu Slovincu ne more in ne sme biti zabranjeno. Imenovani člen določa: Nobenemu avstrijskemu državljanu se ne sme omejevati svobodne uporabe njegovega jezika v privatnem, poslovnem, verskem, časnikarskem in drugem oziru, kakor tudi ne na javnih zborovanjih. Te določbe bi si morale naše oblasti dobro zapomniti in poskrbeti, da bi zanje izvedeli tudi nemško nacionalni nestrpnosti pri Heimatdienstu.

(Nadaljevanje.)

Koroški deželni zbor.

Binkoštni teden je zboroval naš deželni zbor. Kakor je že navada, se delajo v njem postave s silno naglico; jedna tira drugo. Sklenila se je med drugimi postava o nadaljevalnih šolah na kmetih, v katere bode morala pohajati šoli odrasla mladina do končanega 17. leta. Nekdaj ob Slomškovih časih so bile v tem smislu urejene nedeljske šole. Sprejet je bil tudi zakon, po katerem mora vsak, ki proda les, bodisi stavbeni ali za drva, plačati 5% davek od skupička. Velikokrat je prišlo do ostrih spopadov med raznimi strankami. Posebno zanimiva in burna je bila seja dne 1. junija, ko je socijalni demokrat učitelj Lagger, koroški finančni referent, podal letni proračun koroške dežele. V okroglih številkah znesejo naše potrebine 4 milijarde; okoli 1900 milijonov samo za razne šole. Pokritja imamo, ako se razni davčni zakoni izpeljejo okoli 3 milijarde; v letu 1922 je toraj koroška dežela dolžna celo milijardo.

Pri tej priliki je povzel besedo tudi naš slovenski poslanec gosp. Poljanec, katerega govor je imel tole vsebino: Gospod Eich me je vprašal, ali bom govoril slovensko ali nemško. Najrajše bi govoril slovensko, zato ker se mi ložje godi in ker govorim v Celovcu, glavnem mestu koroške dežele, ki je nekdanj zibelj Slovenstva. Da pa me bodo razumeli nemški tovariši, govorim nemški. Izjavljam že poprej, da glasujeva slovenska poslanca proti proračunu. Ne iz demagogije! Ne bomo šli slovenski poslanci ven med ljudstvo in tam agitirali za sebe, češ: Ljudje, velikanske davke, pod katerimi silno trpi in krvavi naš ubogi

kmet, so sklenile in za nje glasovale nemške stranke. Nasprotno izjavljam, da je orožje, ki ga daješ kmetu v roke in ga navajaš, naj štrajka in davkov ne plačuje, zelo nevarno. Vzrokov bi pa imeli dovolj. Naš kmet ima za seboj slabo letino, lansko sušo in v tem letu marsikje kruha ne bode. Ozimnina je slaba, podjed gospodari po naši krajini. In navrh ti strašni davki. Naj ne tolažimo našega kmeta s tem, da drugod tudi ni boljše. Nam lahko odgovori: Slaba je tolažba za me, ako pride k mojemu bolnemu očetu zdravnik, ki pravi: Potrpajte, sosed, bode tudi umrl. Povrh obupuje naš kmet radi tega, ker poslov ni in še za iste, ki jih ima, mora plačevati 4% od plače in hrane. Teh obupnih in senčnih strani ne bomo izrabljali, ampak glasovala bodeva slovenska poslanca proti proračunu raditega, ker hočeva podati naši koroški deželni vladi in njenemu Slovencem krivičnemu sistemu svojo slovesno nezaupnico. Tej vladi Slovenci ne dovolijo niti ficka. Dne 10. oktobra 1920 smo postali Slovenci v coni „A“ nemškoavstrijski državljani. Po senžermenski mirovni pogodbi smo, vsaj biti bi morali, Slovenci enakopravni z Nemci. Dne 28. septembra 1920 — pred glasovanjem — je koroški deželni zbor v Št. Vidu slovesno izjavil in obljubil, da bodo uživali, ako plebiscit odloči za Nemško Avstrijo — Slovenci iste pravice v šoli, uradih in v gospodarskih ozirih kot Nemci. Kaj vidimo? Koroška deželna vlada in vsi podrejeni organi briskirajo in ignorirajo vse Slovencem zajamčene pravice, norčujejo se iz slovenskih zahtev, je teptajo povsod in zatirajo slovenski živelj. Poglejmo v šole! Slovenci imamo pravico, da otvorimo privatne šole v Št. Jakobu v Rožu in Št. Rupertu pri Velikovcu. V ljudskih šolah imajo naši slovenski otroci sveto pravico, da jih podučuje v slovenskem jeziku, pri tem pa izjavljam, da se Slovenci ne branimemo nemščine v naših šolah. Kaj se godi? Večina se v slovenskih krajih vrši poduk v nemškem jeziku, slovenske ure so odpravili in tam, kjer jih še morda imajo, nastavijo slovenske ure nazadnje, ko so otroci že izmučeni in se jim potem nehote pristudi slovenski pouk. Heimatdienst je dosegel, da so v čisto slovensko župnije se naselili nemški dušni pastirji. Ubogi narod, ki niti tam ne najde pravice in zavetja, kjer se vendar povsod na svetu upošteva njegov jezik. Culukafri so srečnejši kot naši koroški Slovenci po nekaterih župnijah. Ako pridemo koroški slovenski zastopniki s svojimi zahtevami k vladi, se ta izgovarja: Ko se izpolnijo v Jugoslaviji Nemcem njih zahteve v šolah in cerkvi, se ugoditi tudi koroškemu Slovencem. Gospoda! Srečni in zadovoljni bomo koroški Slovenci, če dobimo v šolah vsaj iste pravice, kot jih imajo Nemci v Sloveniji. Recimo, da prebiva v Sloveniji 50.000 Nemcev — toliko jih gotovo ni. Ti Nemci imajo 10 razredov srednjih šol v Mariboru in Ljubljani. V 3 meščanskih šolah imajo tudi 10 razredov, na 15 ljudskih šolah imajo 44 razredov. Mi nimamo niti jedne šole in niti jednega razreda; pri nas je vendar še gotovo 60.000 Slovencev na Koroškem. Takšne razmere so nevzdržne in vnebovpijoče in nikdar, nikdar ne prinesejo sreče in miru. Pred vojno in med vojno je stara Avstrija tudi tako delala nasproti Slovanom. Kakšen jebil konec veste vsi in nazbolj občutite to Nemci sami, ki se niste ničesar naučili in tudi niste ničesar pozabili. Dovoljena je nam Slovencem politična in zborovalna svoboda. Kaj se vrši? Navadne shode, brez politične primesi nam razbija Heimatschutz in njegovi ljudje, priproste ženice in dekleta se pretepa in opljuje. Ako pride zadeva pred sodišče, so obsojeni navadno Slovenci; ako se obsodi kak nemškutar, se obsodi samo pogojno. Ako v 2 letih ničesar ne zakrivi, mu je kazen odpuščena. Za Slovence seveda ni iste mere in pogojev.

Pa pravijo Nemci, da gojimo na shodih in hočemo netiti v svojih šolah iredento. Gospoda! Kje v okrilju stare Avstrije ni iredente? Imamo jo v južnih Tirolah, v Čehoslovaški in v Jugoslaviji. Iredenta je dvorezen meč in ima tudi dvojni smisel. Ako nas Slovence imenujete iredentiste in mene kot voditelja iredente v tem smislu, da se hočemo potegovati za pravice svojega naroda v javnem življe-

nju, potem je beseda „iredenta“ za nas časten naslov in si mi štejemo v ponos, da nas tako imenujete. Ako pa pojmuje besedo iredento v slabem smislu, češ, da hočemo mi Avstrijo razdreti in spet poklicati Srbe, potem se velenemška gospoda jako moti. Pri plebiscitu naša stranka ni glasovala za Nemško Avstrijo, a je tudi razdirala ne bode. Forum ali kraj, kjer se bode odločila osoda naše trhle države ni cona A, ni koroški deželni zbor, ampak kje drugod.

Natančneje navada g. poslanec potem krivice pri poštnih uradih še posebej v velikovškem okraju, katerega imenuje „politisches Abderitenviertel der deutschösterreichischen Republik“. (Abderiti so bili ljudje, ki so z vladami metali orehe na ještrih.) Vlada se zmiraj izgovarja, da nima moči nastopiti proti nekaterim mogočnejšem vsaj v velikovškem okraju. Značilno! Najlepše vas je označil isti kmet v Otočah (Weitmannsdorf) pri Celovcu, ki je rekel: Die Republik wäre schon gut, wenn nur der Kaiser ein anderer wäre.

To je glavna vsebina Poljančevega govora. G. poslanec je bil dobro razpoložen in pogosto sarkastično šaljev. Ko je prijemal velenemce in baurenbändlerje, so mu večkrat pritrjevali socijaldemokrati in kršč. socijalci. Silno razburjen je g. Poljancu odgovarjal velenemec Gatternig iz Beljaka. Za njim se je razkoračil Glantschnig, ki je klobasaril razne pogrete laži. Očitata Poljancu veleizdajstvo, kriv je ustanovitev prügeland in vseh krivic, ki so jih Nemci trpeli pod jugoslovansko upravo. Ko je Gatternig rekel, da to ni iredenta, ako hočejo Nemci pod Nemčijo, mu je zaklical Poljanec: Vas vleče srce na sever k Nemcem, nas koroške Slovence pa na jug k Slovincem.

Bila je torej to burna seja, težka, pa tudi častna za Slovence. Pri treznomiselnih Nemcih je Poljančev govor napravil najboljši vtis, kar priča tudi poročilo o proračunski debati v „Kärntner Tagblattu“ z dne 6. junija t. l.

Poroka jugoslovenskega kralja Aleksandra z rumunsko princezino Marijo.

Kraljeva nevesta Marija se je pripeljala dne 6. t. m. po Donavi v Beograd. Ob prihodu se je oddal 101 strel iz topa, zrakoplovi so krožili nad pristaniščem in metali na krov ladije cvetje. Ko je prispela jahta v pristanišče, je kralj Aleksander takoj odšel na ladjo, kjer je prisrčno pozdravil rumunski kraljevi par in svojo nevesto, ljubeč pojav v beli svileni obleki. Stopivša iz ladije je kraljčina Marija prejela najprej blagoslov patriarha Dimitrija, ki ji je nato po stari slovenski navadi ponudil kruha in soli. Med vožnjo v Stari dvor je princezino občinstvo burno pozdravljalo, da se je morala ponovno odzvati.

K poroki dne 8. t. m. so prišli zastopniki jugoslov. naroda iz vseh delov kraljevine, da je bilo celo noč po mestu nepopisno vrnenje. Ob 10. uri 20 min. se je peljal kralj po nevesto v Stari dvor in od tam v saborno cerkev, kjer se je ob 11. uri vršila poroka.

Pred vhomom v cerkev sta kralj in nevesta poljubila evangelij in ikono. S kora je zadonela slavnostna pesem. 101 topovski strel s Kalimegdana je naznanjal daleč v dežele poroko jugoslovanskega kralja.

Po izvršeni ceremoniji sta se vrnili mladoporočenca med grmenjem topov iz cerkve v dvor. Gost dež, ki je pričel med tem padati, so tolmačile množice kot znamenje sreče.

Pred vrati kraljevske palače je stal sinček preprostega kmeta iz Topole, rojstnega kraja dinastije Karagjorgjevičev. Kraljica ga je vzela v naročje in prisrčno poljubila, kralj je storil isto. To simbolično dejanje naj dokumentira krvno zvezo vladarske hiše z narodom. Kraljica je prekoračila širok kos belega platna v znak, da zapušča stari dom in stopa v novo življenje. Od mlade deklice je vzela rešeto, v katerem je bila pomešana pšenica s sladkorjem. Kralj in kraljica sta vzela po eno zrno sladkorja in pšenice v usta, ostalo

je potrosila kraljica med okoli stoječe: simbol blagoslova, ki naj pride v hišo.

Med navdušenimi vzkliki množic, bučanjem godb, aeroplanov in grmenjem topov s Kalimegdana je vstopil mladi par v svoj novi dom.

Temu je sledil slavnostni obed, sprejem deputacij Hrvatov, revizija čet in ljudska slavnost.

Zvečer sta se odpeljala mladoporočenca z dvorskim vlakom na Bled.

POLITIČNI PREGLED

Avstrija.

Ko je nastopila nova vlada, je bilo upanje, da se zboljša naš denar in da se zajezi draginja. Toda krona je v teh dneh padla kot še nikoli poprej. To dejstvo je prisililo kanclarja dr. Seipelna, da je v državnem zboru temu vprašanju posvetil svojo pozornost. Po njegovem mnenju leži vzrok, da naš denar tako strašansko pada, predvsem v tem, da še nismo dobili kreditov. Nadalje vplivajo neugodno tudi vesti, ki se širijo po Dunaju. Govori se, kot so prinašali dunajski časopisi, da bodo denar zopet žigosali, da bode Avstrija kmalu postala italijanska kolonija itd. Radi tega se hoče vsak avstrijskega denarja znebiti in si kupiti tuje valute. Kdor ima pa še tuje valute, jo skrbno hrani in jo noče prodati. Temu nasproti je izjavil dr. Seipel v imenu vlade, da so te vesti popolnoma izmišljene, da vlada sedanjega denarja ne bode žigosala in tudi ne proti drugemu zamenjala, ampak da ostane nadalje v prometu. Kot so pokazali naslednji dnevi, tudi ta izjava ni imela uspeha, kajti krona je vkljub temu zopet padla.

Volitve v državni zbor na Dunaju za Gradsko (Burgenland) se vršijo prihodnje nedeljo 18. t. m.

Nemčija.

Vlada je državnemu zboru predložila zakonski načrt, da se uvede prisilno državno posojilo, katerega bode moral vsak, če ima le nekaj premoženja podpisati.

Ali bode sprejeta Nemčija v Zvezo narodov, se bode odločilo na skupni seji lige začetkom oktobra.

Kot najboljše sredstvo v političnem boju uporabljajo na Nemškem v novejšem času samokres in strup. Znano je še, kako da je državnik Erzberger moral izginiti s površja, s tem da so ga zavratno ustrelili. Enaka usoda je pretila znanemu politiku Scheidemannu. Nasprotnik ga je hotel usmrtiti s tem, da bi mu brizgnil strupeno tekočino v obraz, kar se mu pa ni čisto posrečilo in je Scheidemann ostal še pri življenju.

Jugoslavija.

V četrtek 8. t. m. se je vršila poroka kralja Aleksandra s rumunsko princezino Mariolo. Poročne svečanosti so se udeležili rumunski kralj z družino, princ Gorški, španski infant in zastopniki vseh držav. Iz vseh krajev države so prišle brezštevne deputacije, da se poklonijo in izrazijo svojo ljubezen novoporočeni kraljevski dvojici. Tako sijajnega dneva Belgrad ni videl, odkar stoji. Kralj je izdal amnestijo, da se odpustijo kazni. Po poroki sta se odpeljala kralj in kraljica na Bled, da obiščeta Slovenijo.

DNEVNE VESTI IN DOPISI

Zastopniki slovanskih manjšin v avstrijski republiki so se vrnili dne 9. t. m. od konference društev Zveze narodov iz Prage. Pristvovali so kot člani avstrijske lige zveze narodov vsem sejam ter imeli obenem priložnost informirati člane ostalih držav o položaju manjšin v naši državi. Povdarjali so v glavnem, da je mirovna pogodba o varstvu manjšin zelo nepopolna, ker so določbe samo splošne in se jih je lahko ogniti, kar pa stoji v nasprotju z duhom pogodbe in da bi se manjšine v Avstriji, ki so proti državi lojalne,

čutili srečne, ako bi dobile v pogledu manjšinskih pravic istih vsaj toliko, kolikor jih imajo nemške manjšine v Jugoslaviji in Češkoslovaški.

Celovec. V koroškem deželni zboru se dajo razen gg. Kraigerja in Poljanca še sledeči rojeni Slovenci: Bauernbund ima v svoji sredi Sumija in Glančnika. Krščanski socialci spretnega voditelja nemških krščansko mislečih kmetov. Petra Tomažiča in v socialističnem klubu ne igrata zadnje vloge Gaggl, župan v Vetrinju in Melhar, sprevodnik pri južni železnici iz Beljaka. Vsi ti slovenščine dobro zmožni samo, da se ne zavedajo slovenskega materinega jezika. Šumi in Glančnik pri vsaki priložnosti sovražno nasprotujeta slovenskim zahtevam.

Sele. (Birma.) Obveščča se tem potom javnost, da se vrši pri nas birma dne 4. julija in ne 5. julija t. l. Začetek ob 8. uri zjutraj.

Tinje. (Šola.) Pri nas morajo šolarji med poukom skladati drva in v sobotah tudi pometati dvorišče. Seveda, ako bi kmet svojega otroka za delo doma obdržal, dobi takoj opomin in se mu grozi s kaznijo. Upeljano imajo v šoli še tudi neko drugo novotarijo. Postavljen je nekak nadzornik, ki pazi, kateri jezik otroci govore. Kdor se drzne govoriti slovenski, se zapiše, kaznuje in končno včasih tudi pretepe. Pa tudi lepe priimke dajejo učitelji otrokom. Tako je moral slišati eden: „Du bist der rechte Čušentokar“. Res lepo! Ali živimo res v XX. stoletju?

Bistrica v Rožu. Glede popravka v 21. št. „Kor. Slov.“, ki ga je poslala naša občina, imamo sledeče pripomniti: Ta popravek bistriške občine je popolnoma zavit in po večini izmišljen. Posebno tam ko pravi, da ni res, da se je šele radi župnikovih pritožb župnišče izpraznilo. Vsi farmani dobro vedo, kako je bil radi tega naš župnik obupan, ko ni mogel spraviti tega komisarja iz župnišča in ko je videl, da nobena pritožba nič ne pomaga. Občina pa pravi v popravku, da se župnik ni pritoževal. (Res smešno.) Še več takih netočnosti popravlja župan, kar pa ni vredno, da bi ga mi spravljali v zadrego, ker dobro vemo, da ta popravek župana sam ni pisal. Mi župana precej spoštujemo in vemo, da je mož beseda. Priporočali bi mu pa, ker je bil on postavno izvoljen za župana, da bi se postavil tudi kot župan, da bi ne mogli drugi s takimi izmišljotinami jemati ugled njemu in občini.

Škofiče. Dopis v 22. številki pod „Škofiče“ ne odgovarja popolnoma dejstvom, ker se je vršila medtem že sodnijska obravnava in je moral biti na podlagi tega tat naznanjen sodnji.

Kazaze. (Šola.) Odkar cesarja ni več, nismo več imeli rednega šolskega pouka. Po zimi in spomladi l. 1919 so bili ob celi dravski črti neprestani vojni spopadi med Avstrijci in Jugoslovani, po leti l. 1920 je bila griža in med otroci osepnice, v jeseni pa plebiscit, in ni bilo šole od 1. julija do 1. decembra, leta 1921 pa so imeli otroci dolgotrajen oslovski kašelj, vsled česar je okrožni zdravnik ukazal spet šolo zapreti, začetkom novembra pa se je preselil prejšnji dolgoletni šolski vodja gosp. H. Fleiss v Globasnico, na vasi (so bili požari) smo imeli požar za požarom, v šoli so se nastanili pogorelci in naslednika ni bilo. Zaradi tega je spet počival šolski pouk od julija 1921 do novega leta 1922. Od novega leta 1922 do l. sušca 1922 je poučeval excurrando vsak teden trikrat g. nadučitelj Derbuch iz Šmihela, na kar je šolska soba spet samevala do 1. junija t. l., s katerim dnevom je nastopil tu svojo službo novi učitelj, g. Viktor Porupski iz Kočevja v Sloveniji in začel zopet z rednim poučevanjem. Krščanski nauk se je za časa osirotelosti šole vedno redno poučeval. To je žalostna kratka kronika naše šole v zadnjih treh in pol letih. Da bi bilo zdaj bolje!

Holbiče pri Škofičah. Dne 28. majnika je praznovalo naše gasilno društvo svojo 25. letnico in na to slavnost povabilo vse sosednje požarne brambe razen tistih, ki so v slovenskih rokah. Slavnostne nagovore sta imela gg. Bohatta in Thaler, ki sta spuščala iz

sebe sramežljive besede proti nam in s pestmi kazala pot čez Karavanke. Nikar se siromaka preveč ne trudita in jezita, kar smo, to ostane! Več domačinov.

Št. Jurij na Vinogradu. Dolgo bi že bilo treba kaj pisati v „Koroškega Slovenca“, pa ni časa: komaj spustiš repec, treba je prijeti za oralo in komaj spraviš oralo in brano v stran, treba klepati koso, posebno letos, ko ni krme. Imamo prav slabe čase, pa ne smemo nič jamrat. Mi kar poslušamo kako nemčurji šimfajo in kolnejo ali tudi lhako, pravzaprav jim še zameriti ne smemo, ker niso davkov prosti, kakor se jim je obljubilo. Bolj pa kot mnogoštevilni in visoki davki nas tlači naša cerkvena vdovščina, postali smo popolnoma zapuščeni. Dalje časa po plebiscitu so že obmolknile naše orgle, organist in pevci. Imeli smo najbolj izurjenega organista in pevce, pa plebiscit je menda prišel organistu v želodce, da ga ne dobimo več v bližino orgel. Na Velikonoč pa je umrl naš dolgoletni cerkvenik pd. Pivkež. Bog mu bodi milostljiv! Bil je zelo priljubljen pri faranih. Zdaj nas pa še hočejo zapusti gosp. župnik Ožgan. Veliko težav so morali prestati pri nas v teku 11 let. V vojni so tolažili udove, sirote in zapuščene, svetovali in vsakemu radi pomagali. Po vojni jih je pa slavni Volkswehr zelo nadlegoval in trpinčil. Posebno leta 1919 je bilo pri nas vse razburjeno. Gosp. župnik pa so znali vse lepo tolažiti in miriti, tako da smo še ponosni in lahko recemo: Št. Jurčani nismo napadli nikogar kakor se drugod sliši, vidi in bere. G. župniku želimo vse najboljše v novi župniji. Ne bomo jih pozabili, upamo, da se bodo tudi oni nas spominjali. Bog daj nam kmalu novega župnika, a organistom bi pa bili s starim prav zadovoljni. Cerkevnik je pa rajnega sin in se mu meznarija prav pristoja.

Reberca. Kakor vsaka župnija, tako je bila tudi naša, posebno pa podružnica Klanče, hudo prizadeta s tem, da so ji bili odvzeti vsi zvonovi. Č. g. komendantor je sprožil misel, da bi se kupil nov zvon, ki se je tudi izvedla. Zvon tehta 71 kg in je stal približno pol milijona. Na god sv. Marka, ko so prišle tri procesije, je č. g. Weis iz Žitarevasi ob obilni udeležbi blagoslovil zvon in ga pozval, da vestno vrši svojo nalogo, namreč nas vabi in opominja k molitvi. Da je bil dan še veličastnejši, so Klančani priredili veselico s plesom. Priserčna hvala vsem darovalcem! — Naš mežnar, organist in pevovodja Franc Nuk si je poiskal družico v osebi Micke Plešovnik. Oba sta dobra pevca. Bog dal, da bi ostala mnogo let med nami! Dekle iz fare.

Bela. (Tatvina.) Pred kratkim so vlomili tatovi v kaščo pri pd. Pravdižu in odnesli veliko množino jestvin in žita. Preveč natovorjena tropa zlikovcev je raztovorila meso in ga skrila v grmovje, kjer se je našlo in dalo lastniku nazaj. Na mesto došli policijski pes ni mogel najti več sledu, ker je bila ista že zabrisana.

Mlinče. Utonila je 8. maja v Beli Šurnik Liza, dekla pri Gmajnarju. Pasla je omenjenega dne v logu živino, ki ji je všla čez vodo. Ona pa je, duševno slabo razvita, hotela iti čez vodo za njo ali precej deroča Bela ji je najbrž izpodnesla tla, da je padla v vodo in utonila.

Replje pri Pliberku. Izgubili smo zopet enega izmed najboljših. To je bila splošna sodba ljudi, ko se je raznesla v torek 16. t. m. vest, da je umrl Pongrac Fantič, pd. Pek, po kratki a hudi bolezni (plučnici) v 57. letu svoje starosti, previden z sv. zakramenti. Rajni je bil ugleden gospodar, dober sosed in zvest svojemu maternemu jeziku, svojemu narodu. Svoje prepričanje je tudi vedno javno pokazal. Bil je mož, kakor jih naš narod tako pogreša. Kako priljubljen je bil pri nas vseh, je pričal njegov pogreb, ko smo ga spremili ob obilni udeležbi ljudstva k zadnjemu počitku. Skoro nobeno oko ni ostalo suho, ko smo ga položili v krsto. Zapuščča ženo in tri mladoletne otroke. Spavaj v miru, dragi Pongrac in izprosi nam pri Bogu, da bomo tudi drugi mogli ostati zvesti svojemu narodu, katerega si Ti tako ljubil. Bodi mu zemljica lahka!

DRUŠTVENI VESTNIK

Št. Vid v Podjuni. (Občni zbor.) V ponedeljek dne 5. t. m. se je vršil tukaj občni zbor izobraz. društva „Danica“ ob precej dobri udeležbi. Iz letnega poročila smo posneli, da je priredilo društvo v preteklem poslovnem letu kljub pritisku od nasprotne strani dve igri „Lovski tat“ in „Mlinar in njegova hči“. Udeležba je bila vedno dobra. Čisti dobiček teh prireditev se je naklonil občinski ubožni blagajni. Izvolili smo tudi nov odbor in določili članarino. Nazadnje je predaval g. Rado Wutej o vplivu knjige na čitatelja, o načinu čitanja in o zgodovini Slovanov do konca 7. stoletja. Hvaležni smo mu zato.

Gorje ob Zili. V Ziljski Bistrici se je ustanovilo „Izobraževalno društvo Zila“ za Zahomec, Gorje, Drevlie in Drašče. Pristopilo je že mnogo članov iz vseh navedenih vasi. Upamo, da bo društvo dobro uspevalo in da nasprotniki, s katerimi smo živeli do sedaj še dosti mirno, ne bodo delali nobenih sitnosti. „Zila“ naj bi žela mnogo uspehov!

RAZNE VESTI

Kralj sprejema kmeta. Te dni je kralj Aleksander sprejel v avdijenci staro korenino, kmeta Mato Božiča iz Srema. Razgovarjal se je z njim nad eno uro. Kralj se je zelo zanimal za položaj kmečkega ljudstva v Sremu. Kmet je poklonil kralju v pozdrav pristno domače darilo, in sicer 20 litrov slivovke, stare 70 let. Ta preprosta ljubezen je kralja zelo ganila in je obljubil, da pri prvi priliki obišče strica Mateja na domu.

Stotaki kot ovijalni papir. V Genovi prodaja neki krošnjar milo za čiščenje madežev, zavito v avstrijske stotake. Cena milu je 20 centimov. Mož kriči po genovskih ulicah: „Kupite milo, povrhu dobite avstrijski stotak. Danes je stotak vreden le 3/4 centimov, a pomislite, da se lahko dvigne.“ Mož je na ta način spravil med ljudi že 300.000 K. Čudno pa je to, da ljudstvo stotake res shranjuje.

Če kri iz nosa teče. Profesor britskega nacionalnega instituta za medicinska raziskovanja Leonard Hill se je mnogo pečal s preiskovanjem, od kod izvira krvavljenje nosu. Pri tem je prišel do zaključka, da je ta pojav nekak znak zaljubljenosti! Iz nosa priteče namreč pri mladih ljudeh kri, čese hudo razburjajo. Sklepati se more torej, če začno krvaveti iz nosa ljudje, ki se nahajajo v maju svojega življenja, da jih je zadela Amorjeva nezprosna pušica. Pri starejših ljudeh se pa lahko po krvavenju iz nosa sklepa, da so se zaleтели v vrata. Od katere starosti dalje krvavenje nosu z ljubeznijo nima več opravka, pa učeni g. profesor še ni povedal.

ZVEZNI VESTNIK

Davek na bančni promet.

Gebührenbemessungsamt v Celovcu poslal je Zvezi tale dopis: „Po odredbi finančnega ministerstva od 11. jan. v zadevi davka na bančni promet zadene ta davek brez dvojbe tudi posojilnice in pridobitne zadrage ako se redno pečajo z denarnimi ali kreditnimi posli, brez ozira na to, ali se dela za dobiček ali ne. Četudi je ta predpis jasen, članice Vaše zveze te dolžnosti do zdaj niso izpolnile tudi Zveza ne in so zapadle kazni, katere določujeta § 11. in 12. te postave. Zvezino vodstvo se povabi, pozvati vse zadrage, da nemudoma storijo svojo dolžnost ter obračun tako predložijo, da se iz njega izvidi, koliko je bilo davka plačevati vsaki mesec. Zveza se opozarja na § 6. odredbe, po kateri se rok plačevanja more raztegniti na eno leto, treba je pa napraviti prošnjo na finančno ministerstvo. To dovoljenje pa plačevanje davka le odlaga, medtem je treba mesečno do 20. vsakega mesca plačati primerno vsoto à konto.“ (Opomba: Tudi druge posojilnice niso plačevale in od oblasti ni bilo nobenih tiskovin ne kakega naročila. Kazen, kateri smo zapadli se bo po prošnji znižala na nek minimum, napravi se vloga na finančno ministerstvo od splošne zveze zadrug na Dunaju, tudi drugo potrebno bo Zveza poskrbela ter pravočasno obveščala članice.

GOSPODARSKI VESTNIK

Organizacija.

Dne 22. aprila se je vršilo v Celovcu veliko zborovanje koroških obrtnikov in trgovcev. Ljudje uvidevajo, v kakšni nevarnosti je naše gospodarstvo in hočejo pomoči eden drugemu ter braniti svojo gospodarsko samostojnost.

Poslanec Wunsch (iz Tirolske) je govoril o potrebi združitve obrtnikov. Največji sovražnik obrtnika je razredni boj — Klassenkampf — boj stanu proti stanu, ki so ga uprizorili socijalni demokratje. Delavci morajo spoznati, da pripadajo k obrti in deloma tudi že uvidevajo, da so marksistične sanje (socijalistični načrti) neizvedljive. Delavci začenjajo spoznavati, da je obrtnik njihov prijatelj. Zlasti mladina naj se uči delati in varčevati.

Ing. Schauer (Celovec) je nato izvajal, kako se je naravno razmerje med obrtnikom in delavcem postavilo na glavo, ko delavec ne posluša več gospodarja. Če se v državi ne uveljavi načelo: Delaj, pa boš kaj imel — smo izgubljeni vsi vkup! Obrtniki naj ustanavljajo krajevna društva, naj vzdržujejo svoj časnik, naj poučujejo društva svoje člane o plačevanju davkov, naj se izpopolni kreditna organizacija, naj vsi sodelujejo pri postavitvah (z volitvami).

Poslanec Partik (Dunaj) je opozarjal, da nasprotnik hoče zatreti samostojne obrtnike in srednje stanove sploh. Dunaj je zato očitven dokaz: razna podjetja se tam izročajo delavcem, ki so jih doslej oskrbovali samostojni mojstri. Vrhutega se hoče samostojne obrtnike z neznoznimi davki popolnoma potlačiti. Proti ti navarnosti je edina pomoč: združenje. Obrtniki se tudi že res družijo, sila jih veže in že vidijo, da jih reši le skupni nastop. Že so obrtna društva dosegla, da se postavodajstvo nanje bolj ozira. Obrtnik, ki je imel dohodkov 500.000 K, je l. 1920 plačal 74.000 K dohodninskega davka, l. 1921 22.000 in l. 1922 bo plačal le 8000 K.

Govoril je tudi Angerer, znani celovski vsenemški agitator, ki ga država kot profesorja plačuje. Le-ta je tožil, da v državi ni nobene oblasti, in da se državna bramba kar v celih bataljonih udeležuje rdečih demonstracij. Vlada pa je marioneta, s katero se ljudje igrajo. Gospodarska bilanca države pa je pasivna tudi vsled tega, ker delavci uganjajo svoje socijalistične poizkušnje in vsled previsokih stroškov, s katerimi se pri nas dela. Šele potem bo boljše, ko bojo ljudje videli, da je treba delati in štediti. Treba, da se vsi stanovni družijo proti tistim, ki hočejo razdreti ves državni red.

Svojih slovenskih obrtnikov ne moremo organizovati sami, pozdravljamo pa vsako gibanje, ki ima namen napraviti v državi red, ki je ves razdrt, v mestih in tudi že na deželi. Kar se je tu povedalo obrtnikom velja tudi za kmečki stan. Socijalistično delavstvo ni tako močno po svojem številu in gospodarskem vplivu, kot le po svojih društvih, ko ima vsakdo svoj list, ko vsakdo plačuje svoj donesek za stranko, ko vsakdo gre vselej k volitvi, in vsakdo vboga slepo svoje voditelje, bolj kot je kedaj vojak ubogal svoje oficirje. Tudi naše kmečke zadruga in naša kmečka društva bo treba izpolniti in ne čakati še slabših časov; naše ljudi je treba poučevati o davkoplačevanju, saj zdaj vse misli, da ima le kmet denar in da je treba ves davek navaliti le na kmeta. Ljudstvo mora zopet delati in varčevati in še nekaj: treba ga je boljše vzgajati, nego se je vzgajalo do sedaj. Treba je, da ljudstvo tudi zopet moli. Dobro pa je, da tudi že ljudje kakor Angerer vidijo, kam smo prišli z njihovo modrostjo, ki je do zdaj razdirala kar je bilo med ljudmi še vere.

Lesne cene meseca maja 1922 v Jugoslaviji. Za kubični meter franko naloženo na vagon: Hrastovi hlodi prvovrstni po 2000 do 3200 kron, drugovrstni 1000 do 16000 K, za furnire 3000 do 4400 K, fina hrastova roba 6000 do 7000 K, hrast za zrcalni rez 8000 do 11.000 K, hrast izborno blago 11.000 do 14.000

kron, hrastove deske do 5 cm debele 4000 do 6000 K, čez 5 cm debele 4800 do 5400 K. Bukovi hlodi prvovrstni 600 do 800 K, javorovi hlodi 2000 do 2400 K, jasenovi hlodi 2000 do 2400 K, brestovi hlodi 1600 do 2000 K, mehke tesan les 800 do 1200 K, mehke rezan les 1200 do 1800 K, brzajavni drogi 600 do 800 K, jamski les III. razreda 350 do 420 K, mehka drva 200 do 250 K, trda drva 300 do 400 K, brezov les 600 do 900 K, jelšov les 500 do 700 K, lipov les 1200 do 2000 K, kostanjev les III. vrste 100 kg 350 do 420 K.

Dunajski trg. Voli kg žive teže po 2600 do 3300 K, biki 2400—3000 K, krave 2400 do 3000 K. Mesne cene: kg govedine 4600 do 7250 K, teletine 4000—8000 K; sladkorja 2400 K, moka 1200 K, premoga 175 K, drv 65 K, 1 petroleja 240 K, 1 jajce 250 K, hleb (1½ kg) kruha 1400 K. Konji vprežni lahki 380—500.000 K, težki 700—1.200.000 K. 1 q sena 22—24.000 K, slame 12—12.500 K.

Borza. Curih, 12. junija. 100 avstr. kron 3 cent, dinar 7,32, marka 1,70, čsl. krona 10, lira 27. Dunaj, 12./VI. Švicarski frank 3400 K, nemška marka 59 K, funt sterling 79.800 K, dolar 17.800 K, francoski frank 1615 K, poljska marka 4,18, čsl. krona 334 K, dinar 256 a. K. Vlada je dovolila, da se sme natisniti za 220 milijard novih bankovcev.

ZDRAVSTVO

Kopanje. Kopanje je v vsakem oziru zelo dobro. Kožne luknjice, ki se z razno nesnago zamaše, se pri kopanju očistijo in človek se počuti svežega in okrepanega. Seveda pa je treba paziti, da se vrši kopanje pravilno. Pred vsem naj pripomemo, da ne sme človek pod nobenim pogojem v vodo, dokler je vroč. Počakaj, da se ohladiš, potem šele pojdi v vodo. Ogibaj se vod, ki jih ne poznaš. Lahko bi se ti namreč pripetilo, da bi naletel na vrtnec in plačal neprevidnost z življenjem. Ne kopaj se sam, ampak v družbi, da imaš hitro pomoč, ako bi se ti kaj pripetilo. Ne ostajaj predolgo v vodi, zlasti ne tedaj, če nisi popolnoma zdrav na srcu! Ne jej pred, ampak po kopanju!

Listnica uredništva.

Strmec nad Vrbo. Brez podpisa roma v koš. — **Vrbsko jezero.** Pošljite za oba slučaja zapisnike. — Müller Alojzij Zollämter- und Finanzwachzeitung. Red. XII/2, Längenfeldgasse 8, Adm. IX/3, Schwarzspanierstr. 15.

Izjava!

Tem potom izjavljam, da sem po krivičnem osumljenju in obdolžen, češ da sem napačno napisal na Gasilnem domu, kakor tudi napisal besedo „živela“. Nikdar nisem imel smisla delati komu, bodisi dejansko ali besedno kakšno krivico ali škodo radi mojega mišljenja, oziroma narodnosti. Tukajšnjem Gasilnem društvu sem izkazoval, zmiraj svojo čast, ker smatram to za dobrodelno delo, ki je za vse, in pri katerem sodelujejo osebe obeh strank.

Zatoraj opozarjam še enkrat tem potom vse one, ki so me po krivičnem obdolžili in osumili, da naj ne hodijo dalje po potu krivice. **Škočiče ob Jezeru, dne 5./VI. 1922.**

Josip Polesnik, pd. Widrihov.

Vabilo

na redni letni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Tinjah, s sedežem v Slov. Šmihelu, ki se vrši v nedeljo dne 18. junija t. l. ob 2. uri popoldne v lastnih prostorih v Slov. Šmihelu po sledečem sporedu:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobrenje računskega zaključka za l. 1921.
4. Razdelitev čistega dobička.
5. Volitev odbora.
6. Slučajnosti.

Ako ob določeni uri za sklepčnost ne bo dovolj udeležencev, se vrši eno uro pozneje na istem mestu in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki bo na vsak način sklepčen. Načelstvo.

Za tiskovni sklad so darovali: Izobraž. društvo v Globasnici 5000 K, V. Merlič Encelnavas, 5000 K, Andrej Ogris, Drabunaže, 1000 K, Janez Mohar, Nagelče, 1000 K, Neimenovani iz Horc 1000 K, Pavel Ražun, tovar. del., Mlinče, 450 K, Katarina Weizer, Rikarjavas, 300 K, Blaž Smolnik, Pogrče, 200 K, fant iz Št. Vida 100 K, Šimen Baštjančič ml., Št. Vid, 240 K, Matevž Artač, Rikarjavas, 40 K, Janez Kežar, Horce, 300 K, Jurij Rupic, Rikarjavas, 100 K, Janez Ravnjak, Sp. Vinare, 200 K, Tiča Hribernik, Št. Primož, 150 K, Tomaž Jernej, Horce, 150 K, Valentin Ravnjak, Sp. Vinare, 200 K, Leopold Picej, Št. Primož, 150 K, Franc Mišic, Rikarjavas, 200 kron, Josip Frantar, Dvor, 200 K, Andrej Wutte, Pogrče, 100 K, Josip Wutej, Gluhiles, 500 K, Janez Wutej, Gluhiles, 140 K, pri kartanju pri Harižu v Gluhemlesu 5./VI. 50 K, Neimenovana iz Rikarjevasi 500 K, Rado Reichman, Celovec, 10.000 K, Tomaž Kupper, Št. Rupert pri Velikovcu, 2000 K, Neimenovani iz Maribora 10 din.

Za pogorelce na Blatu. Čisti dobiček od igre „Trije tički“ uprizorjene od izobraževalnega društva v Globasnici K 2000.

Pogorelcem v Kazazah je poslalo izobraževalno društvo v Globasnici čisti dobiček prireditve v znesku 2000 K.

Kupujem taren

lan, konoplje (predivo) in ovčjo volno

ali zamenjam iste proti vsaki vrsti prtenine in sukno za domačo rabo. Oddaja za številke 65 do 102.

F. Mory,

Šmihel pri Pliberku 24. 36

Ivanka Streinik
in
Ciril Schleicher

zaročena.

V aprilu 1922.

So. Ana

Logavas 68

! Naznanilo !

Podpisani naznanjam slavnemu občinstvu, da sem odprl v moji hiši v **Pliberku**, Postgasse 11

drogerijo, trgovino z zdravili

in se priporočam za obilen obisk.

Postrežba solidna — cene zmerne!

KARL SOBETZ

v Pliberku, Postgasse N. 11.